

A XIII. VÁSÁRHELYI ŐSZI TÁRLATRÓL

EGY KÉRDŐÍV KAPCSÁN IS...

Megszegtem a szavam. Ígértem, mégsem vittem vissza azt a kérdőívet, amit a Népművelési Intézet megbízottja a vásárhelyi Tornyai Múzeum egyik földszinti termében azzal adott át, hogy a kiállítás megtekintése után töltsen ki, s így, a feltett kérdéscsokorra válaszolva fejtsen ki véleményemet a „hódmezővásárhelyi művésztelep és közönsége” című, általuk vizsgálat alá vett témáról.

En ezt a sokszorosított lapot eltettem, de csak azért, hogy erre a nem-es témájú faggatózásra — ha nem is minden feltett kérdésre — a nagyobb nyilvánosság előtt, bővebben felelhessenek.

A kezembe nyomott kérdőív a 126. sorszámot viselte.

Íme, a 126. válasz!

Kérdés: *Mi a véleménye a kiállítás egészéről? Pozitív, negatív?*

Válasz: Feltétlenül *pozitív!* A Vásárhelyi Őszi Tárlatot képzőművészeti életünk egyik legrangosabb eseményének tartom. Ezen a kiállításon immár több mint egy évtizede szinte kivétel nélkül olyan alkotók mutatják be legjobb munkáikat, akiknek festői, szobrászi mivoltuk a szó emelkedettebb értelmében vett *hivatás*, akik számára a művészet elsősorban a nem-es *mondanivaló közlését*, a *tanítást* jelenti. A Vásárhelyi Őszi Tárlatok kiállítói elsősorban a *valóság* igaz megismerésére akarják tanítani az embereket, ezért választott tárgyaik ábrázolásában mélységesen *őszinték*, olykor szinte *könyörtelenek*. Egyéniségük és művészi tehetségük minden különbözősége ellenére is, ez az a közös jegy, ami miatt a modern magyar képzőművészet egyik legjelentősebb, s talán *legegységesebbnek* mondható művész-csoportjaként tarthatjuk őket számon.

Meszlényi János: Tornyai János

Kérdés: *A korábbi őszi tárlatokhoz képest előrelépést, stagnálást vagy visszapasztapasztalt?*

Válasz: *Előrelépést.* A maguk megszokottan magas színvonalán szereplő idősebb kiállítók önmagukhoz méltó bemutatkozása mellett a korábban is „primér” tehetségként számon tartott fiatal s még fiatalabb alkotók képességeinek újabb — még teljesebb — kivirágzásáról ad ez a tárlat számot.

Ami a régebben „honos” művészeket illeti: *Kohán György* egyetlen képe, a *Kabát* is mutatja, hogy alkotója milyen messzire jutott a dolgok elrendezésében, s egyáltalán, a *látatásban*. *Almási Gyula Béla* *Beteg asszony*-a újabb megkapó produktuma táj- s emberszeretettől áthatott művészetének. *Kurucz D. István Tanya*-ja, s *Téli táj*-a ismét érzékletesen mutatja az egyértelműnek tűnő látvány mögötti *költött világot*, *Novotny Emil* Róbert könnyű kézzel megfestett, ám korántsem könnyed képei kierielt művészi derűről vallanak. *Redő Ferenc* méreteiben s eszméi megvalósulásában is monumentális gobelinje alighanem a legnépszerűbb művészi megörökítője lesz *Szántó Kovács János* eszméinek. *Somogyi József Gerblyés lány*-ának drasztikus erővel megalkotott formái a kis méretek ellenére is egy emlékmű erejével hatnak. *Szabó Iván* diófa reliefjeinek nőalakjaiból költészet árad.

A fiatalabb „vásárhelyi” generáció tagjai közül elsősorban is *Németh József* képei keltenek újabb őszinte és tiszta örömet. Az ő mostani, reprezentatív bemutatkozása ismét arról tanúskodik, hogy az általa művelt, méreteiben és ábrázolás-

módjában is monumentális festészet milyen méltó témákra talál a mai, leghét-köznapibb valóságban. Nagy, méltósággal s erővel teli formái úgy idézik fel egy krumplicsedő asszony vagy egy pufajkás állathajtó alakját, hogy őket egy kor *egyetemes szimbólumainak* érezzük. *Vásárhelyi madonná-ja* pedig — ha lehet — még több az előbbieknél: egy örök emberi *szintézis*.

Szalay Ferenc munkái ugyancsak a tárlat első számú értékei közé tartoznak. A tavalyi *Kantáta Profána* megfelelőjeként az ideai „nagy” képe a *Közgyűlés*. Kordokumentum ez is, akárcsak Németh idézett képei, csak — azokkal szemben — ez a paraszti *esetiséget* viszi vászonra. A riadt tekintetek, az egy emberként, de egyforma tétovasággal feltartott kezek félve kérdezik: mi lesz?

Az ideai őszi tárlat igazi meglepetése egy korban az előbbiekhez illő, ám eddig még kevésbé számon tartott művész, *Magos* Gyula. Az ugyancsak a vásárhelyi, sőt inkább a mártélyi tájat mutató, néhány nagyobb formával összefogott, sötét tónusú képei eddig is komoly értékei voltak számos tárlatnak, ám most kiállított munkáiban kiteljesedik mindaz, amit eddig inkább távolabbi, ígéretes jelzésnek érzett a tárlatlátogató. Újabb, kébbe átjártó képeinek derűsebb lett a lírája, erőteljesebb a nyugalma, s formáiból is jobban előtűnik az egyéniség. A *Kendős nő* esztétikai értelemben is, meg a szó közhasználatú értelmében is szép kép, olyan, amely átszellemült költészetével megkap; nem elemzésre, *gyönyörködésre* készíttet. *Samu* Katalinnak pedig egy *Mackó* meg egy *Puli* is elég ahhoz, hogy művészetének híveit — a maga módján — elgondolkozva felvidítsa.

Az előrelépést bizonyítják azoknak a művészeknek a képei is, akik a *még fiatalabb* korosztályba tartoznak: *Hézsó* Ferenc erős formaérzékre valló, világos színsávokból felépített utca- s tájbrázolásai, *Fodor* József epigrammatikus *Nagy-mamája* és a szegediekét legméltóbban képviselő *Dér* István nemesen egyszerű *Udvarvége* című vászna.

Kérdés: *Mely művészek alkotásai ragadták meg legjobban tetszését?*

Válasz: *Kondor* Béla *Bohóc* című képe. Ez az aranyban s kékben játszó festmény felrázó összefoglalása az egyelőre még embrió módjára várakozó, de a romlást már magában hordozó *Gonosznak*, aki apró kezében szorongatott baltájával zúzni kezdi majd a világot. A kép egy senki máséhoz nem hasonlítható, látomásos művész érzékeny kezenyomatát viseli magán, s közönségsikerénél csak maradandósága lesz nagyobb.

Fejér Csaba *Csendélete*. Az ideai őszi tárlat *Tornyai Plakettjének* nyertese ezzel a képével érdemli ki leginkább a jó értelemben használt *bravúros* jelzőt. Finom rajzú festőszerszáma ebben a munkájában nagy-nagy érzékenységgel elemez, s a magas fokú rajzkészség mellett igen *logikus* művészi szemléletet mutat. Ugyanakkor azt a képességet is jelzi, hogy a művész az erősen *absztrahált* témát kellő *tömörséggel* adja elő.

Meszlényi János *Tornyai János portréja*. A főiskolát nemrégiben befejezett fiatal szobrász most bemutatott munkái közül ez a rézdomborítása hívja fel leginkább magára a figyelmet, s a mesterségbeli felkészültség mellett egy erős *intuíción* alapuló képességet is jelez, amivel egy elmúlt kor szenvedélyes, parasztcímű művészetét felidézi.

Gacs Gábor *Emlék* című litográfiája. Ez a sok tartalmas gondolatot magába sűrítő rajz artisztikus előadásmódjával, formai tisztaságával emelkedik ki a kiállítás többi grafikája közül.

Szurcsik János *Fekvő-je*. Az elmúlt években a közönség kisebb meglepedésére dolgozó művész ebben az egyalakos kompozíciójában ismét magas szinten, a tárgy monumentalitásához méltó eszközökkel bizonyítja képességeit, s állít emléket a munkáját kipihenő *Embernek*.

Kérdés: *Nézete szerint a vásárhelyi művészet összképe miben különbözik a budapesti, esetleg a szentendrei művészettől?*

Válasz: Elsősorban is az e körhöz tartozó művészek alkotói szándékának *tisztázottságában*, s e szándék *egységében*, ami leginkább úgy foglalható össze, hogy szinte valamennyiük számára minden gyönyörködtetés mellett elsődleges fontosságú a *társadalmi hasznosság*. Ez — véleményem szerint — az idézett másik két képzőművészeti csoportosulásnál nem mutatkozott, s ma sem mutatkozik meg ilyen *egyértelműen* és ilyen *nyilvánvalóan*.

*

Kérem a Népművelési Intézetet, hogy a fenti — bár töredékes — válaszokat a 126. felmérési ív feleleteiként fogadja el, és a vizsgálat összegezésénél vegye figyelembe.

AKÁCS LÁSZLÓ